

جایی پشت واژه‌ها

گفتوگو با شمس لنگرودی

درباره ادبیات و هنر

مهدی مظفری ساوجی |

www.ketab.ir

سرشناسه: شمس لنگرودی، محمد، ۱۳۲۹-، مصاحبه‌شونده
عنوان و نام پدیدآور: جایی پشت واژه‌ها: گفت‌وگو با شمس لنگرودی درباره ادبیات و هنر / مهدی مظفری‌ساوجی.
مشخصات نشر: تهران: کتاب دیدآور، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۳۸۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۴-۱۷۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
عنوان دیگر: گفت‌وگو با شمس لنگرودی درباره ادبیات و هنر.
موضوع: شمس لنگرودی، محمد، ۱۳۲۹- مصاحبه‌ها
موضوع: شاعران ایرانی - قرن ۱۴ - مصاحبه‌ها (Persian -- 20th century -- Interviews, Poets)
شناسه افزوده: مظفری‌ساوجی، مهدی، ۱۳۵۶-، مصاحبه‌گر
رده‌بندی کنگره: PIR ۸۱۲۳
رده‌بندی دیوبی: ۶۲/فا۱۸
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۵۶۳۰۶۶

www.ketab.ir

جایی پشت واژه‌ها
گفت‌وگو با شمس لنگرودی درباره‌ی ادبیات و هنر
مهدی مظفری ساوجی
طراحی جلد: محسن توحیدیان
تصویر جلد: امیر جدیدی
چاپ: شاهین، صحافی: امیر
چاپ نخست: زمستان ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۵۰ نسخه
حق هر گونه چاپ و انتشار محفوظ است.

مرکز پخش

کتب‌دیدآور

دفتر نشر: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان روانهر، شماره ۸۴ (ساختمان دیدآور)، طبقه اول.

ایمیل: info@didavarbook.com

فروشگاه: خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۰۴.

تلفن: ۶۶۹۵۴۷۴۸

اینستاگرام: [didavarbook](https://www.didavarbook.com)

فروش آنلاین: www.didavarbook.com

قیمت: ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال

فهرست

۹	مقدمه
۱۹	سال‌شمار زندگی و آثار شمس لنگرودی
۲۷	گفت‌وگو
۲۷	فُرم
۴۳	حدیث ۲۸ مرداد ۱۳۳۴
۵۴	فراموشی جمعی
۵۸	توهّم لایزال
۶۰	دروغ‌های درونی
۶۹	شادی‌های گذرا، غم پایدار
۷۲	روزگاران طلایی
۷۸	هنرمند و حکومت
۸۷	غلبه احساس بر عقل
۸۸	اخلاق امری نسبی است
۹۳	افسون سنت
۹۵	طنز
۱۰۵	ملّی‌گرایی اخوان ثالث، شاملو و هدایت
۱۲۱	تفکیک ادبیات از شعر، در اشعار اخوان و شاملو
۱۲۶	شعر خراسان و اخوان ثالث
۱۳۱	سبک هندی

- ۱۴۰ فروغ و سبک هندی
- ۱۴۵ رباعی و قُرم
- ۱۵۸ اخوان ثالث و سبک هندی
- ۱۵۹ شاملو و سبک هندی
- ۱۶۲ بوف کور و ما
- ۱۷۱ ابراهیم گلستان، فروغ، و رازهای مرگ
- ۱۷۳ مدرنیته ایران، نیما و هدایت
- ۱۷۷ بوف کور و ادبیات منحط
- ۱۹۰ هدایت و فرهنگ عامه
- ۲۰۲ طنز از فصاحت به وجود می آید، نه از فصاحت
- ۲۰۵ فرهنگ عامه: کنجینه ملی
- ۲۱۵ باورها بستر توجیه مضامین زندگی است
- ۲۲۰ فرهنگ عامه، کتاب کوجه شاملو، ابوالحسن نجفی
- ۲۲۶ هوشنگ گلشیری
- ۲۳۲ شازده احتجاب و بوف کور
- ۲۳۴ بوف کور، ملکوت، شازده احتجاب
- ۲۳۵ بهرام صادقی
- ۲۵۱ گلشیری و ژورنالیسم
- ۲۵۲ غلام حسین ساعدی
- ۲۵۷ مفهوم سیاسی، ساعدی، چوبک و شاملو
- ۲۶۵ امید و نومیدی و سیاوش کسری
- ۲۸۱ نیما، ساعدی، دولت آبادی
- ۲۸۷ ساعدی، کانون نویسندگان، و شب های گوته
- ۲۹۴ شاملو، ساعدی و ژورنالیسم
- ۳۰۸ تنهایی ساعدی
- ۳۲۵ تأثیر جنبش سیاهکل بر ادبیات و هنر

مقدمه

یکی از دلایلی که بسیاری از جوامع امروز را دچار تن‌آسایی و نسیان کرده و بر سطحی از خواسته‌ها و تمایلات روزمره، مُعلق، کم‌تحرکی‌های ناشی از ظواهر اموری است که با اغواگری‌های خود مانع از هر غوص و غوطه‌ای می‌شود و اجازه نمی‌دهد سر در عمق فرو ببرند و به ماهی‌های درشت و مرواریدهای درخشان بیندیشند. «گفت‌وگو» در واقع یکی از راه‌های برونشد از چنین وضعیت و موقعیتِ مسدود و بسته‌ای است. راهی که در حقیقت از سابقه‌ای بس کهن برخوردار است و دست‌کم این قدر هست که بخش مهمی از کتاب‌های افلاطون^۱ (۳۴۷-۴۲۷ ق. م.) را همین روش، یعنی گفت‌وگو شکل داده و به اصطلاح همین مکالمات به آن‌ها انسجام و قُرم بخشیده. به عبارتی، دیالکتیک^۲ چراغی بوده که طرفینِ مباحث و مُناظراتِ کتاب‌های این فیلسوفِ ایونی، که نظریهٔ مُثل^۳ یکی از دو ایدهٔ اصلی اوست^۴ در پرتو آن راه خود را بیابند و آسان‌تر به مقصد برسند.

البته افلاطون در نگرش‌ها و نگارش‌های معطوف به دیالکتیک، نظر به استاد خود، یعنی سقراط^۵ (۴۷۰/۳۹۹-۴۶۹ ق. م.) دارد. اگرچه سقراط نیز خود در ادراکات

1. Plato

2. Dialectic

3. The theory of Forms or theory of Ideas

۴. ایدهٔ دیگر افلاطون، فیلسوف‌شاه است. بر پایهٔ این ایده، پادشاهان یا شهریان فیلسوف، شایسته‌ترین افراد برای به‌دست‌گرفتنِ زمام امور جامعه و زعامت آن‌اند. او در کتاب خود، جمهور، به تفصیل این ایده را مورد تحلیل و تعلیل قرار داده و بر آن است که اگر در جامعه، فیلسوفان پادشاه نشوند یا کسانی که امروز شاه و زمامدارند، دل به فلسفه نسپارند، دولت مثالی و آرمانی، که اوصافش در جمهور آمده، تشکیل نخواهد شد.

5. Socrates

دیالکتیکی‌اش، به‌نوعی متأثر از هراکلیتوس^۱ (۴۸۰-۵۴۰ ق.م.) است. فیلسوفی که پیش از او می‌زیست و درواقع او بود که برای نخستین بار از این کلمه استفاده کرد. هراکلیتوس بر آن بود که چیزی در هستی ثابت نیست و ازاین نظر عناصرِ هستی همواره در معرض تحوّل و تغییر است.

در زبان فارسی نیز این دریافت، چه در فلسفه و چه در ادبیات، از سابقه‌ای بس کهن برخوردار است و دست کم این قدر هست که به‌نظمی‌رسد مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ه.ق.) در سرودن این ابیات:

نو ز کجا می‌رسد؟ کهنه کجا می‌رود؟

گر نه و رای نظر عالم بی‌مُت‌هاست

عالم، چون آب جوست، بسته غایب ولیک

می‌رود و می‌رسد، نو نو این از کجاست؟^۲

تولوحاً نظر به این کلمات هراکلیت داشته است: «ما نمی‌توانیم دوبار در یک رودخانه فروبرویم، زیرا آب رودخانه، هر دم، آبی تازه است.»^۳

هراکلیتوس، از فیلسوفانِ ایونی دورهٔ پیشاسقراطی است که او را به‌دلیل دیدگاهش درمورد ستیز اضداد، پایه‌گذارِ دیالکتیک می‌دانند. مفهومی که در سدهٔ نوزدهم در فلسفهٔ هگل^۴ (۱۷۷۰-۱۸۳۱) و سپس به‌صورتِ کامل‌تر، در فلسفهٔ مارکس^۵ (۱۸۱۸-۱۸۸۳) خود را نمایاند.^۶ هگل معتقد به‌صیورت یا شدنی مُرگب از وجود و عدم، بر اساسِ گُشی خَرَدورزانه به‌هستی است. گُشی که بتواند این تضاد و تناقض را زیر سقفی واحد گرد آورد و از مجموعِ مباحث و مناظرات این دو، به‌همان دیالکتیکِ واصل شود.

1. Heraclitus

۲. دیوان کبیر، کلیات شمس تبریزی، مولانا جلال‌الدین محمد بن حسین بلخی رومی، معروف به مولوی، نسخهٔ قویته، جلد ۱، توضیحات، فهرست، و کشف‌الابیات: توفیق ه سبجانی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۹، ص. ۵۹۰.

۳. متفکران یونانی، تئودور گمپرتس، ترجمهٔ محمدحسن لطفی، جلد ۱، تهران، خوارزمی، ۱۳۷۵، ص. ۸۶.

4. Pre-Socratic philosophy

5. Georg Wilhelm Friedrich Hegel

6. Karl Heinrich Marx

۷. مکتب‌های فلسفی، پرویز بابایی، تهران، نگاه، ۱۳۹۲، ص. ۵۴.